

Konjunkturbildet

2/2002

1. Hovedtrekk

Positive signaler internasjonalt

Etter en markert svekkelse av **internasjonal økonomi** gjennom store deler av fjoråret, kan ny informasjon tyde på at nedgangen har stoppet opp i enkelte av de store økonomiene. Flere forventningsbarometre tyder på at både bedriftene er blitt mer optimistiske til de økonomiske utsiktene, og ledende indikatorer tyder i tillegg på at aktiviteten er i ferd med å ta seg opp i OECD-området sett under ett. Tegnene til en noe bedre utvikling internasjonalt reflekteres i at flere institusjoner har oppjustert sine vekstanslag for USA i 2002, mens anslagene for euroområdet og Japan er om lag uendret.

Tegn til økt aktivitet i fastlands-økonomien

Tilgjengelig konjunkturstatistikk kan tyde på at veksten i **fastlandsøkonomien** er i ferd med å ta seg opp, selv om bildet fortsatt er noe blandet. Etterspørselen fra Fastlands-Norge økte sesongjustert med 0,3 pst. fra 3. til 4. kvartal i fjor, etter nedgang både i 2. og 3. kvartal. Også eksportvolumet av tradisjonelle varer og oljeinvesteringene økte i 4. kvartal. Veksten i innenlandsk etterspørsel ser ut til å ha fortsatt i år. Både detaljomsetningen og boligprisene har tatt seg videre opp, og forventningsindikatoren for husholdningene viser at husholdningene er blitt klart mer optimistiske til den videre økonomiske utviklingen. På den annen side er utviklingen i industrien fortsatt svak. Industriproduksjonen har falt de siste månedene, og Konjunkturbarometeret tyder på at bedriftene venter en svak utvikling også i månedene som kommer. I tillegg har den samlede igangsettingen av boliger og driftsbygg vist nedgang de siste månedene, og tegn til overkapasitet i markedet for kontorlokaler kan tilsi at denne tendensen fortsetter i noe tid framover.

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte **BNP for Fastlands-Norge** med 1,0 pst. fra 2000 til 2001. Privat konsum steg med 2,2 pst. i fjor, mens offentlig konsum økte med 1,5 pst. Også eksporten av tradisjonelle varer bidro til vekst i fastlandsøkonomien i fjor, med en oppgang på 3,0 pst. Bruttoinvesteringene falt derimot med 5,9 pst. i fjor, etter nedgang i investeringene både i fastlandsøkonomien, oljevirkksomheten og skipsfarten. Sysselsettingen økte med 8000 personer fra 2000 til 2001. I privat og offentlig tjenesteyting økte sysselsettingen med 25 000 personer, mens industrisysselsettingen falt med 5000 personer.

Stabilt arbeidsmarked

Etter en viss svekkelse gjennom høsten i fjor, har **arbeidsmarkedet** vært relativt stabilt de siste par månedene. Antall sysselsatte personer tok seg opp mot slutten av fjoråret, etter en sesongjustert nedgang i 3. kvartal. Samtidig har arbeidsledigheten vært uendret siden november i fjor. Antall ledige stillinger annonsert i media ligger imidlertid fortsatt klart lavere enn på samme tid i fjor.

Lav konsumprisvekst i januar

Tolv månedersveksten i **konsumprisene** var 1,3 pst. i januar, ned fra 2,1 pst. i desember. Det kraftige fallet i prisveksten skyldes først og fremst avgifts- endringene gjennom fjoråret, men prisutviklingen på elektrisitet og klær bidro også til nedgangen. Korrigert for avgifter og prisutviklingen på energivarer var tolv månedersveksten 2,5 pst. i januar, mot 2,7 pst. måneden før.

Noe høyere pengemarkedsrenter

I januarrapporten fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene ble den gjennomsnittlige **lønnsveksten** anslått til knapt 5 pst. i fjor, mot 4,4 pst. året før. Årslønnsveksten var høyest innenfor skoleverket, med knapt 8 pst, og lavest i kommunene, med 3½ pst. Overhenget inn i 2002 blir anslått til 1¼ pst., som er ¾ prosentpoeng lavere enn i fjor.

Norges Bank holdt styringsrenten uendret på hovedstyremøtet 27. februar. Med uendret rente er det nå, slik Norges Bank ser det, like sannsynlig at inflasjonen på to års sikt blir lavere enn 2½ pst. som at den blir høyere. Tremåneders pengemarkedsrente trakk noe opp etter rentebeslutningen.

Industriens effektive kronekurs har styrket seg med 2½ pst. siden årsskiftet. Mot euro har kronekursen styrket seg med vel 3 pst. i perioden. Industriens effektive kronekurs har styrket markert siden sommeren 2000, og er nå tilbake på om lag samme nivå som på midten av 1990-tallet.

Redaksjonen for denne utgaven av konjunkturbildet ble avsluttet den 27. februar 2002.

E-post til redaksjonen:
konjunkturbildet@finans.dep.no

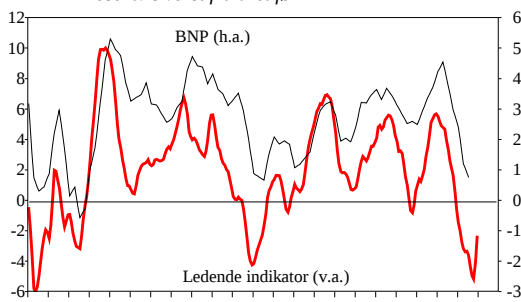
Tabell 1 Nøkkeltall for norsk økonomi. Prosentvis volumendring fra året før (om ikke annet er angitt). Anslag

	2001	Finansdep. 2002	Norges Bank 2002	SSB 2002	OECD 2002
Privat konsum	2,2	2,7	3½	3,0	2,8
Offentlig konsum	1,5	1,5	2	1,7	2,2
Bruttoinvesteringer i fast kapital, Fastlands-Norge	-2,7	0,8	-¼	-0,2	..
Oljeinvesteringer	-3,1	-2,3	0	-3,8	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	1,1	1,7	2½	2,1	..
Eksport	5,3	3,8	¼	3,7	1,9
- Herav: Råolje og naturgass	7,3	8,3	0	5,4	..
Tradisjonelle varer	3,0	1,4	-½	2,1	..
Import	0,3	1,9	2¼	3,7	1,0
- Herav: Tradisjonelle varer	3,1	2,0	2¼	3,5	..
Bruttonasjonalprodukt	1,4	2,7	1¼	2,3	2,1
- Herav: Fastlands-Norge	1,0	1,6	1¾	1,6	1,2
Konsumprisindeksen	3,0	1,5	1¼	1,1	1,7 ¹⁾
Årslønn	4,9	4¼	5	4,3	..
Sysselsatte personer	0,4	0,3	½	0,4	..
AKU-ledighet, pst. av arbeidsstyrken	3,6	3,6	3¾	3,8	3,7
Driftsbalansen, mrd. kroner	217,7	159,4	140	170,9	..

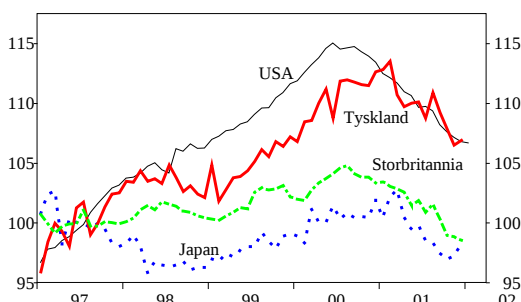
1) Deflator for privat konsum.

Kilder: Norges Bank (Inflasjonsrapport 1/2002), OECD (Economic Outlook 70, desember 2001), Statistisk sentralbyrå (Økonomiske analyser 1/02) og Finansdepartementet (St.prp. nr.1 Tillegg nr. 4 (2001-2002)).

2. Internasjonal økonomi

Figur 1 Ledende indikator og BNP for OECD-området. Prosentvis vekst fra året før

Kilde: EcoWin.

Figur 2 Industriproduksjon. Sesongjusterte volumindekser. 1997=100

Kilde: EcoWin.

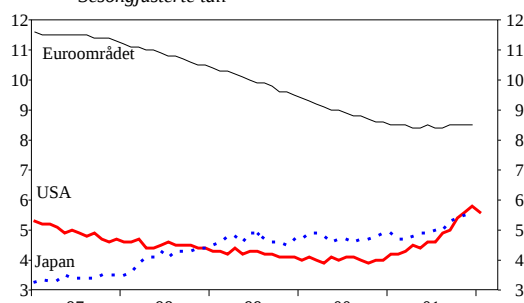
OECDs ledende indikator for hele OECD-området steg i desember for andre måned på rad, etter et sammenhengende fall siden juni 2000. Indikatoren viser oppgang for alle G7-landene utenom Storbritannia. Anslag samlet inn av **Consensus Economics** viser at det gjennomsnittlige anslaget for BNP-veksten i 2002 er betydelige oppjustert for USA. Veksten anslås nå til 1,6 pst. i år, som er 0,7 prosentpoeng høyere enn måneden før. For euroområdet og Japan er anslagene for BNP-veksten i 2002 tilnærmet uendret på henholdsvis 1,2 og -1,1 pst.

I **USA** trekker ny statistikk i retning av at nedgangen i amerikansk økonomi kan være over for denne gangen. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte BNP i 4. kvartal, etter nedgang kvartalet før. Både privat og offentlig konsum bidro til oppgangen, mens investeringene fortsatt bidro til å trekke veksten ned. Veksten i detaljhandelen utenom bilsalg var i januar 1,2 pst., den sterkeste veksten siden februar 2000. Utenom bilproduksjon var det også en svak økning i industriproduksjonen i januar, den første økningen på 1½ år. Etter to måneders bedring var det imidlertid en viss svekkelse av husholdningenes forventninger til den framtidige økonomiske utviklingen i begynnelsen av februar. Arbeidsmarkedet utvikler seg fortsatt svakt. Sysselsettingen i privat sektor falt med 89 000 personer i januar, etter et fall på 187 000 personer i desember. Totalt har sysselsettingen i privat sektor falt med 1,4 millioner personer siden tilbakegangen begynte i mars 2001. Til tross for lavere sysselsetting, avtok arbeidsledigheten i januar fra 5,8 til 5,6 pst. Nedgangen må ses i sammenheng med lavere yrkesdeltakelse. Tolvmånedersveksten i konsumprisene avtok i januar fra 1,6 til 1,1 pst. Målt utenom energi og mat avtok tolv-månedersveksten fra 2,7 til 2,6 pst. i januar.

I **eurområdet** er det fortsatt få tegn til at veksten er i ferd med å ta seg opp. Både i Tyskland og Frankrike falt BNP i 4. kvartal 2001 ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall. Forventningsindikatorer for husholdningene har imidlertid tatt seg svakt opp fra bunnivået i november, men nivået er fortsatt lavt. Industriproduksjonen i euroområdet steg sesongjustert med 0,8 pst. i desember, etter solid vekst både i Tyskland og Italia. I Frankrike falt derimot produksjonen i desember for fjerde måned på rad. Arbeidsledigheten i euroområdet var i januar stabil på 8,5 pst. for fjerde måned på rad. Ifølge foreløpige anslag steg tolv-månedersveksten i konsumprisene fra 2,1 pst. i desember til 2,5 pst. i januar.

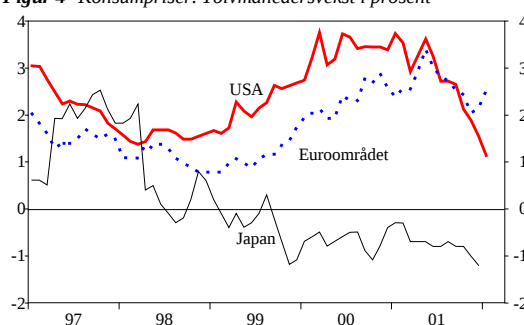
I **Japan** er de økonomiske utsiktene fortsatt meget svake. Både innenlandsk etterspørsel og eksporten utvikler seg svakt, og industriproduksjonen er på en nedadgående trend, til tross for en viss oppgang i desember. Det er stor usikkerhet om den videre økonomiske utviklingen i Japan. Dette skyldes bl.a. at det i forbindelse med at det japanske regnskapsåret avsluttes 31. mars, innføres nye regnskapsregler som kan medføre en betydelig verdinedskriving for bankene. Fra og med 1. april reduseres også myndighetenes garantiansvar for bankinnskudd. Det er usikkert hvordan dette vil påvirke tilliten til bank-systemet. Arbeidsmarkedet har svekket seg ytterligere, og arbeidsledigheten

Figur 3 Arbeidsledighet som prosent av arbeidsstyrken (ILO).
Sesongjusterte tall

Kilde: EcoWin.

Figur 4 Konsumpriser. Tolv månedersvekst i prosent

Kilde: EcoWin.

kom i desember opp i 5,6 pst. Sammenliknet med samme måned året før har ledigheten økt med 0,7 prosentpoeng. De siste to årene har Japan opplevd en fallende konsumpriser. I desember var konsumprisene 1,2 pst. lavere enn i samme måned året før. Til tross for fallende konsumpriser, falt reallønnen gjennom 2001 som følge av en markert nedgang i nominell lønn.

I **Sverige** er det nå tegn til en noe bedre økonomiske utvikling. Optimismen har økt blant både husholdningene og bedriftene, og ulike forventningsindikatorer har steget tre måneder på rad. Industriproduksjonen steg sesongjustert med 5,8 pst. i desember, etter en økning i alle industrigrener. Produksjonen er nå på samme nivå som i mars 2001. Ordreinngangen til industrien falt imidlertid med 5,7 pst. i desember, og fra 3. til 4. kvartal var nedgangen 2,9 pst. Etter en stabil utvikling de siste tre månedene, falt sysselsettingen noe i januar. Arbeidsledigheten var 4,4 pst., som er uendret fra januar i fjor. Tolv månedersveksten i konsumprisene var i januar uendret på 2,9 pst. Utenom husholdningenes renteutgifter til egen bolig og den direkte virkningen av endringer i avgifter var tolv månedersveksten uendret på 3,4 pst. Den høye prisveksten må delvis ses i sammenheng med økte priser på importerte varer som følge av en betydelig svekkelse av svenske kroner det siste året.

Storbritannia har opplevd en relativt sterk vekst de siste årene, først og fremst som følge av en markert oppgang i det private konsumet. Konkurransetsatt næringsliv har derimot utviklet seg relativt svakt, noe som må ses i sammenheng med det sterke pundet. De siste månedene har det imidlertid vært tegn til en viss avmatning i det private konsumet. I januar avtok den sesongjusterte detaljhandelen for andre måned på rad etter 18 måneders vekst. Tolv månedersveksten i detaljhandelen er den laveste siden februar 2001, men er fortsatt på hele 5,5 pst. Industriproduksjonen falt sesongjustert med 1,7 pst i 4. kvartal. Produksjonen var i desember 5,6 pst. lavere enn samme måned året før. Den sterke innenlandske etterspørselen har bidratt til en ytterligere økning av handelsunderskuddet. Den registrerte arbeidsledigheten var uendret på 3,2 pst. fra desember til januar, sammenliknet med januar i fjor falt imidlertid ledigheten med 0,1 prosentpoeng. Tolv månedersveksten i konsumprisene steg fra 0,7 pst. i desember til 1,3 pst. i januar. Den økte prisveksten var bredt basert. Utenom renteutgifter steg prisveksten fra 1,9 til 2,6 pst.

Tabell 2 Internasjonale hovedtall. Prosentvis endring fra året før (om ikke annet er angitt)

	Bruttonasjonalprodukt					Konsumpriser					Arbeidsledighet (nivå) ¹⁾				
	2000	2001	2002			2000	2001	2002			2000	2001	2002		
		OECD ³⁾	FIN ²⁾	OECD ³⁾	Consen ⁴⁾		OECD ³⁾	FIN ²⁾	OECD ³⁾⁵⁾	Consen ⁴⁾		OECD ³⁾	FIN ²⁾	OECD ³⁾	Consen ⁴⁾
USA	4,1	1,1	1,2	0,7	1,6	3,4	1,8	2,4	1,0	1,4	4,0	4,8	6,0	6,2	6,0
Japan	1,5	-0,7	-0,8	-1,0	-1,1	-0,6	-1,3	-0,4	-1,5	-1,1	4,7	5,0	5,8	5,5	5,8
Storbritannia	2,9	2,3	1,5	1,7	2,0	2,9	1,6	2,4	2,3	2,0	5,5	5,1	5,5	5,3	3,5 ⁶⁾
Frankrike	3,4	2,0	1,6	1,6	1,4	1,7	1,7	1,5	1,4	1,3	9,5	8,9	9,4	9,4	9,2
Tyskland	3,0	0,7	1,0	1,0	0,7	1,9	1,9	1,7	1,0	1,4	7,5	7,5	7,9	8,1	
Sverige	3,6	1,4	1,5	1,6	1,6	1,3	2,6	2,1	3,0	2,0	4,7	4,1	4,3	4,5	-
Norges handelspartnere	3,6	1,4	1,3	1,4	1,4	2,3	2,2	2,1	1,9	1,8	6,2	6,0	6,3	6,4	-
Euroområdet	3,5	1,6	1,3	1,4	1,2	2,5	2,5	1,9	1,6	1,7	8,9	8,5	8,8	8,9	-
Norge ⁷⁾	1,8	1,0	1,6	1,2	..	3,1	3,0	1,5	1,7	1,6	3,4	3,6	3,6	3,7	-

1) I prosent av arbeidsstyrken. 2) Anslag i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2001-2002). 3) Economic Outlook 70. 4) Consensus Economics, februar 2002. 5) Anslag på prisdeflatoren for privat konsum. 6) Definisjonen på arbeidsledigheten avviker. 7) For Norge er 2001 foreløpige nasjonalregnskapstall.

3. Finansmarkedene

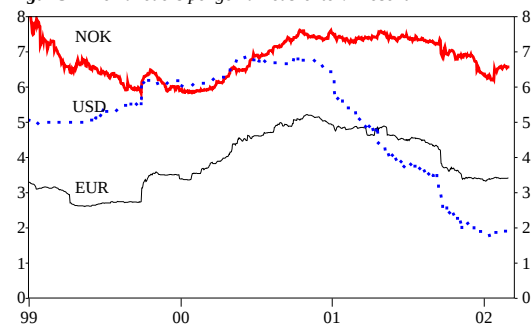
Norges Bank holdt styringsrenten uendret på 6,5 pst. på hovedstyremøtet 27. februar. I inflasjonsrapporten som ble lagt fram samme dag, vurderer banken det som like sannsynlig at inflasjonen på to års sikt blir høyere enn 2½ pst. som at den blir lavere. **Tremåneders pengemarkedsrente** steg noe etter offentliggjøringen, til 6,7 pst. Siden forrige konjunkturbilde 23. januar har pengemarkedsrenten steget med rundt 0,3 prosentpoeng. Også forventningene til tremåneders pengemarkedsrenter framover har trukket opp den siste måneden. Prisingen i pengemarkedet tyder på forventninger om at styringsrenten blir satt ned med ¼ prosentpoeng de nærmeste månedene. Tremåneders pengemarkedsrente i Norge er nå 3,3 prosentpoeng høyere enn i euroområdet og 4,8 prosentpoeng høyere enn i USA.

Tabell 3 Renteanslag for 3-måneders renter. Prosent

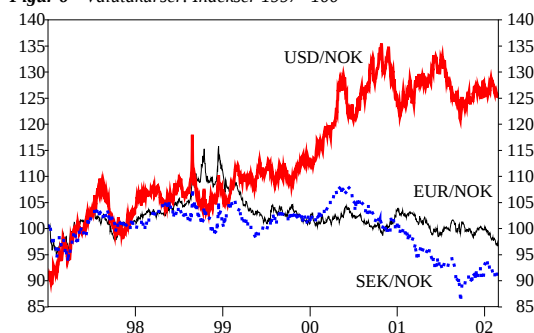
	Mai 2002			Februar 2003		
	Norge	Euro	USA	Norge	Euro	USA
Terminkurve ¹⁾	6,6	3,4	2,1	6,7	4,0	3,5
Consensus ²⁾	6,4	3,2	1,9	6,3	3,6	2,9

- 1) Implisitte renteforventninger pr. 28. februar basert på terminkurven for swaprenter ved utgangen av mai 2002 og februar 2003.
- 2) Consensus-anslaget for mai 2002 og februar 2003 er punktanslag i begynnelsen av måneden. For USA anslås statscertifikatrenter.

Kilde: Bloomberg og Consensus Economics.

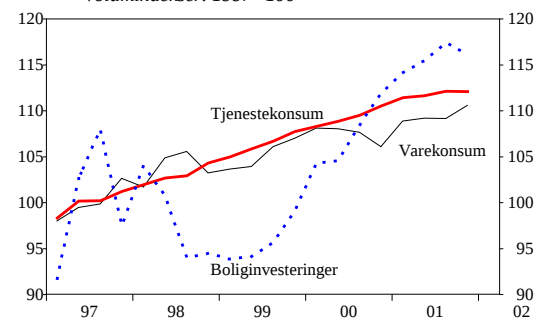
Figur 5 Tremåneders pengemarkedsrenter. Prosent

Kilde: EcoWin.

Figur 6 Valutakurser. Indekser 1997=100

Kilde: EcoWin.

4. Norsk økonomi

Figur 7 Husholdningenes etterspørsel. Sesongjusterte volumindekser. 1997=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tremåneders pengemarkedsrente i **eurområdet** har ligget stabilt på 3,4 pst. siden november i fjor. Prisingen i pengemarkedet tyder på forventninger om at styringsrenten vil bli satt opp igjen mot slutten av året. I **USA** har pengemarkedsrenten steget noe siden midten av januar, til 1,9 pst. Prisingen i pengemarkedet tyder på dempede forventninger til ytterligere rentekutt blant markedsaktørene. Markedet forventer at rentene blir justert opp igjen gjennom andre halvår i år.

Renten på norske **tiårs statsobligasjoner** er har steget noe siden forrige konjunkturbilde, til i underkant av 6,5 pst. Renten på tilsvarende tyske papirer har trukket noe mindre opp. Rentedifferansen mellom norske og tyske tiårs statsobligasjoner har økt med 0,2 prosentpoeng siden årsskiftet, til 1,5 prosentpoeng. Renten på amerikanske tiårs statsobligasjoner har trukket nedover den siste måneden og er nå 4,9 pst.

Industriens effektive kronekurs har styrket seg med rundt 2,5 pst. siden årsskiftet. Mot euro har kronekursen styrket seg med vel 3 pst. i denne perioden, til sitt sterkeste nivå mot euro siden euroens introduksjon i januar 1999. Kronekursen var den 27. februar 7,71 mot euro. Styrkingen av kronekursen den siste tiden må trolig ses i sammenheng forventninger om vedvarende høy rentedifferanse mot utlandet. Industriens effektive kronekurs er nå tilbake på om lag samme nivå som på midten av 1990-tallet. Eurokursen har holdt seg svak mot amerikanske dollar og er nå 0,86.

Aksjemarkedet, både i Norge og internasjonalt har fortsatt den svake utviklingen så langt i år, etter fall gjennom fjoråret. Sammenlignet med årsskiftet har Hovedindeksen ved Oslo Børs falt med rundt 2 pst. I USA har kursen i Enron preget aksjemarkedet. Den teknologitunge Nasdaq-indeksen i USA har falt med rundt 10 pst. siden årsskiftet, mens den bredere S&P 500-indeksen har falt med rundt 3,5 pst.

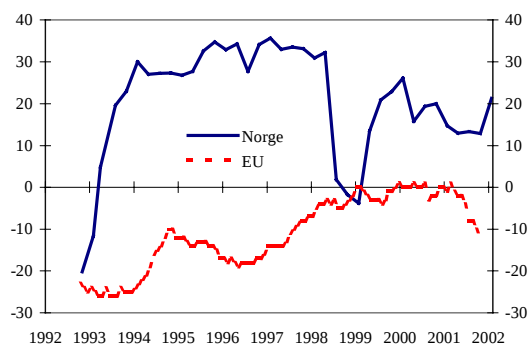
Husholdningene

Privat konsum økte med 2,2 pst. fra 2001 til 2002. Både varekonsumet og tjenestekonsumet økte om lag like mye, mens husholdningenes kjøp i utlandet økte klart svakere. Husholdningenes disponible realinntekter økte med 1,2 pst. i fjor, og spareraten avtok dermed til 7,4 pst. Boliginvesteringene økte med 7,8 pst. fra 2000 til 2001, etter sterk vekst også året før.

Fra 3. til 4. kvartal i fjor økte **varekonsumet** sesongjustert med 1,3 pst., mens tjenestekonsumet var uendret. Nordmenns konsum i utlandet falt markert i 4. kvartal, og dette trakk veksten ned i det private konsumet. Signaler fra reiselivsbransjen tyder imidlertid på at nordmenns konsum i utlandet er i ferd med å ta seg opp igjen. Boliginvesteringene falt noe sesongjustert fra 3. til 4. kvartal i fjor, og veksten i husholdningenes samlede etterspørsel ble dermed svært moderat.

Detaljomsetningen utenom biler og bensin økte med 0,8 pst. sesongjustert fra desember til januar etter en tilsvarende nedgang måneden før. Sammen med en nedgang i førstegangsregistreringen av personbiler tyder detaljomsetningstallene på om lag uendret **varekonsum** fra desember til januar. Ser en de siste månedene under ett har imidlertid varekonsumet økt betydelig. I tillegg viser forventningsindikatoren for husholdningene en markert sesongjustert oppgang fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Det er først og fremst utsiktene for landets økonomi som nå vurderes som bedre, men også i vurderingen av egen økonomi har husholdningene nå blitt mer optimistiske. Forventningsindikatoren ligger nå på et noe høyere nivå enn i 1. kvartal i fjor. Oppgangen i varekonsumet,

Figur 8 Forventningsindikatoren for husholdninger. Sesongjustert.
Positive tall indikerer optimistiske forventninger

Kilde: Norsk Gallup Institutt og Finansdepartementet.

økte boligpriser og økt optimisme om den videre økonomiske utviklingen kan tyde på at veksten i husholdningenes etterspørsel er i ferd med å ta seg noe opp.

Husholdningenes **kredittvekst** holdt seg høy også i januar. Målt ved tolv månedersveksten har kredittveksten holdt seg over 10 pst. siden april 2000. Den sterke kredittveksten sammen med fallende investeringer i fordringsposter har ført til at husholdningenes netto finansinvesteringer har vist en synkende tendens. Sammen med store omvurderingstap som følge av en svak utvikling i aksjemarkedene har dette ført til at husholdningenes netto finansformue har falt noe som andel av disponibel inntekt. Til tross for dette er husholdningenes samlede finansielle stilling fortsatt god.

Den sesongjusterte **igangsettingen av boliger** avtok markert fra november til desember i fjor. Trenden er nå negativ, men igangsettingen ligger fortsatt på et relativt høyt nivå. Foreløpige tall tyder på at det ble igangsatt i overkant av 25 000 boliger i 2001, den høyeste igangsettingen siden 1989. Mens igangsettingen økte med hele 90 pst. i Oslo i fjor, var det en nedgang på 27 pst. i Nord-Trøndelag.

Prisene på brukte boliger fortsatte å øke i januar i år. Både OBOS prisindeks for brukte borettslagsboliger og Norges Eiendomsmeglingsforbunds boligprisindeks tyder på en sesongjustert oppgang i boligprisene på om lag 2 pst. fra desember til januar.

Bedriftene i Fastlands-Norge

Ifølge produksjonsindeksen falt **industriproduksjonen** sesongjustert med hele 3,1 pst. fra november til desember. Nedgangen er størst i utekonkurrerende industri, men også innenfor næringsgruppene verkstedindustri, nærings- og nytelsesmiddelindustrien og øvrig industri falt produksjonen markert i desember.

Ifølge **Konjunkturbarometeret** har utsiktene for norsk industri svekket seg merkbart de siste kvartalene. Forventningsindikatoren har falt 5 kvartaler på rad, og er det er nå et flertall som venter en svakere utvikling framover. Nedgangen fra 3. til 4. kvartal i fjor skyldes hovedsakelig en svak utvikling innenfor de tradisjonelt utekonkurrerende næringene. Manglende etterspørsel, økt konkurranse, lavere eksportpriser og tap av markedsandeler anses som et økende problem innen tradisjonell utekonkurrerende industri. Mange av disse bransjene melder også om lavere ordrebeholdning fra eksportmarkedet enn normalt. Det er først og fremst treforedling, metallindustri og kjemisk industri som bidrar til å trekke ned.

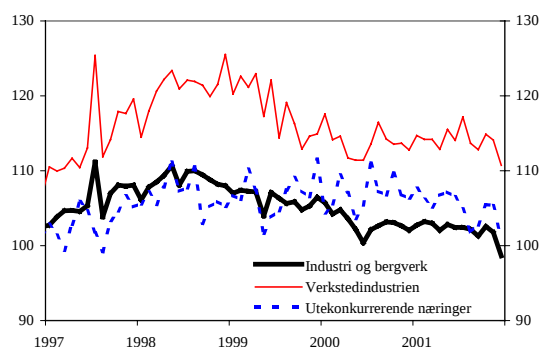
I verkstedindustrien er situasjonen bedre. Det rapporteres om uendret ordrebeholdning og vekst i sysselsettingen og kapasitetsutnyttningen. Samtidig melder bedriftene om at mangel på kvalifisert arbeidskraft begrenset produksjonen i 4. kvartal, og de forventer at dette også vil være tilfelle i 1. kvartal i år.

Den samlede **tilgangen av nye ordre i industrien** økte svakt fra 3. til 4. kvartal i fjor. Fra 2000 til 2001 falt imidlertid ordretilgangen med om lag 15 pst., noe som må ses i sammenheng med svært høy ordretilgang i forkant av at vertssubsidiene falt bort fra januar 2001. Nedgangen var størst i hjemmemarkedet. Den positive utviklingen i ordreservene fortsatte i 4. kvartal, og reservene er betydelig høyere enn for ett år siden.

Aktiviteten i **byggenæringen** har vært svært høy de siste par årene. Den samlede igangsettingen av boliger og driftsbygg avtok imidlertid markert mot slutten av fjoråret, og fra november til desember falt samlet igangsatt areal med 11,8 pst. Både igangsetting av driftsbygg og igangsetting av boliger har falt de siste månedene. Samlet sett var igangsettingen i 2001 1,8 pst. lavere enn i 2000. Igangsetting av boliger økte med 2,2 pst. fra 2000 til 2001, mens igangsetting av driftsbygg falt med 5,3 pst. Det har vært en markert nedgang i igangsettingen av forretningsbygg og industribygg fra 2000 til 2001, mens igangsettingen innenfor primærnæringene og fritidseiendommer har utviklet seg positivt. Igangsettingen av offentlige bygg falt svakt i fjor. Ifølge SSB har det imidlertid vært mangelfull registrering av nye næringsbygg i Oslo i fjor. Den faktiske igangsettingen av næringsbygg er derfor trolig noe høyere enn det som vises i statistikken.

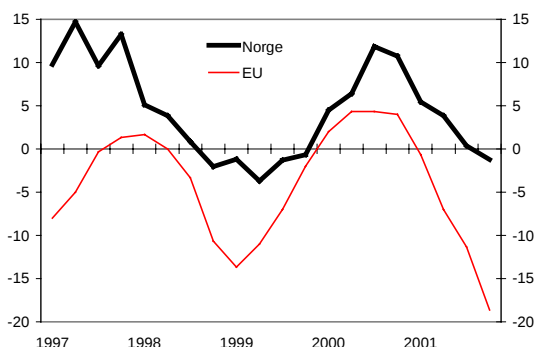
De første sju ukene i år var **elektrisitetsproduksjonen** ifølge Nordpools kortidsstatistikk 6,6 pst. lavere enn i samme periode i fjor. Det samlede

Figur 9 Industriproduksjon. Sesongjusterte volumindekser.
1995=100

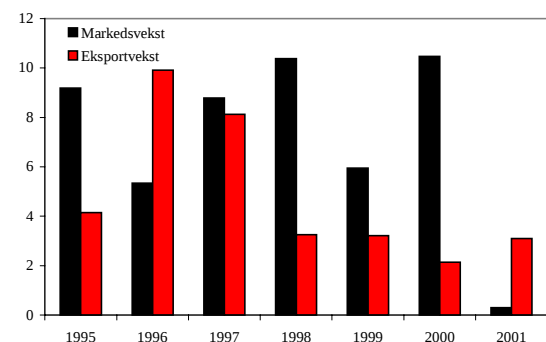
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 10 Forventningsindikatorer for industrien. Sesongjustert.
Positive tall indikerer optimistiske forventninger

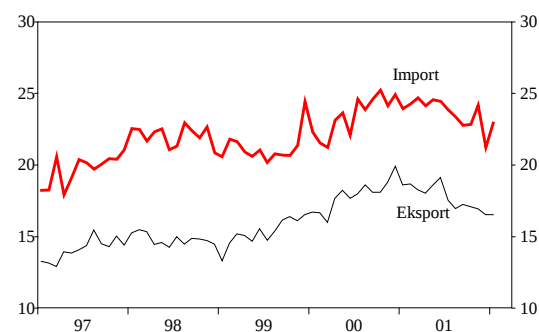
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11 Markedsvekst og eksportvekst for tradisjonelle varer. Prosent

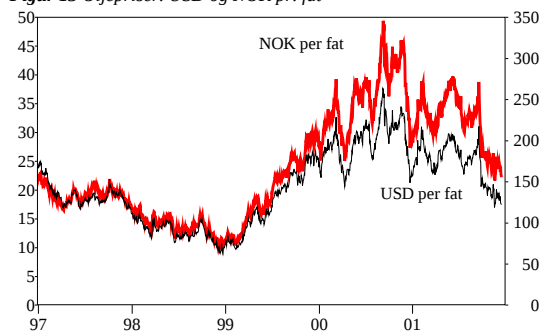
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 12 Eksport og import av tradisjonelle varer. Sesongjusterte månedstall i mrd. kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 13 Oljepriser. USD og NOK pr. fat

Kilde: EcoWin.

elektrisitetsforbruket er hittil i år 8,3 pst. lavere enn i samme periode i fjor. Forbruket innen alminnelig forsyning har falt med 8,2 pst. i samme periode. Temperaturkorrigert er nedgangen 3,5 pst.

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall falt **bruttoinvesteringene i fastlandsbedriftene** med hele 4,8 pst. fra 2000 til 2001. Industriinvesteringene økte med 8 pst. i fjor, mens investeringene i annen privat tjenesteyting og varehandel falt med henholdsvis 5,5 og 12,5 pst. i fjor. Sesongjustert økte industriinvesteringene fra 3. til 4. kvartal, mens det var kraftig nedgang i investeringene i annen privat tjenesteyting og i varehandel.

Utenriksøkonomien

Ifølge kvartalsvis nasjonalregnskap steg det sesongjusterte **eksportvolumet** av tradisjonelle varer med 2 pst. fra 3. til 4. kvartal i fjor, etter en nedgang på 6 pst. i 3. kvartal. En sterk økning i fiskeeksporten bidro til oppgangen. Fra 2000 til 2001 steg eksporten av tradisjonelle varer med 3 pst., som er noe sterkere enn året før og klart sterkere enn den anslåtte veksten i våre eksportmarkeder.

Eksportprisene falt sesongjustert med 3 pst. fra 3. til 4. kvartal. Fra 2000 til 2001 falt eksportprisene med 2 pst., etter en vekst på 14 pst. året før. Nedgang i prisene på oppdrettsfisk og produkter fra prosessindustrien bidro mest til prisleilet i fjor.

Den sesongjusterte **eksportverdien** av tradisjonelle varer var uendret fra desember til januar, og trenden er klart negativ. Eksporten av metaller, kjemiske råvarer og raffinerte mineraloljeprodukter økte, mens eksporten av maskiner og andre ferdigvarer falt.

Importvolumet av tradisjonelle varer steg med 2 pst. sesongjustert fra 3. til 4. kvartal ifølge kvartalsvis nasjonalregnskap. Fra 2000 til 2001 steg importvolumet med 2,8 pst., særlig som følge av vekst i importvolumet av verkstedsprodukter. Importen av råvarer, mat og energi, herunder elektrisitet, steg også fra 2000 til 2001.

Importprisene falt sesongjustert med 1 pst. fra 3. til 4. kvartal. Prisleilet var sterkest for metaller og verkstedsprodukter. Importprisene steg med 2 pst. fra 2000 til 2001.

Den sesongjusterte **importverdien** av tradisjonelle varer steg med hele 8 pst. fra desember til januar, etter et kraftig fall måneden før. Importen av råvarer og halvfabrikata økte mer enn importen av ferdigvarer. Særlig sterk var importveksten av kjemiske råvarer og jern og stål.

Driftsbalansen overfor utlandet viste et overskudd på 217 mrd. kroner i fjor. Målt som andel av BNP tilsvarte dette 14,8 pst., mot 14,3 pst. året før. Nettoeksporten av tjenester steg betydelig fra 2000 til 2001, bl.a. som følge av en sterk vekst i skipsfartens netto fraktinntekter. Også underskuddet på rente- og stønadsbalansen ble mindre i 2001 enn året før, først og fremst som følge av bedret rentebalanse.

Oljemarkedet

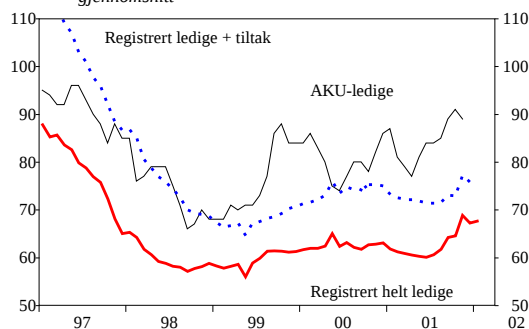
Gjennomsnittlig **oljepris** hittil i år er på 19,9 USD pr. fat, eller om lag 178 kroner. Futuresprisene på International Petroleum Exchange i London viser at markedet forventer at oljeprisen vil ligge relativt stabilt på i overkant av 20 USD pr. fat i 2002.

Før nyttår vedtok **OPEC** å redusere sine produksjonskvoter med 1,5 mill. fat pr. dag fra og med januar. I tillegg har enkelte land utenfor OPEC – herunder Norge – innført produksjonsbegrensninger fra januar. Tall fra det Internasjonale Energibyrået (IEA) viser at OPECs produksjon ble redusert med 640 000 fat pr. dag i januar. Økt produksjon i land utenfor OPEC bidro til at den globale produksjonen i januar bare falt med 510 000 fat pr. dag.

De amerikanske **råoljelagrene** falt med 3,1 mill. fat i uke 7, og er nå på 318,7 mill. fat. Dette er første uke med nedgang i de amerikanske råoljelagrene siden nyttår. Oljelagrene er 15 pst. høyere enn på samme tid i fjor, og 3,7 pst. høyere enn gjennomsnittet for perioden 1995-2001.

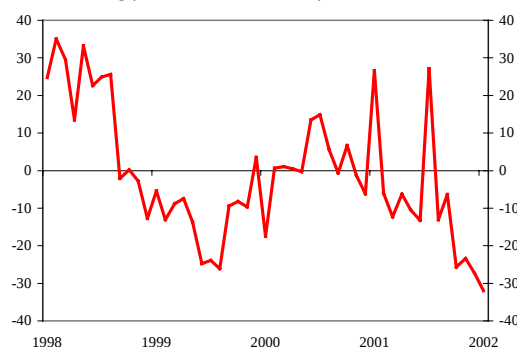
Produksjonen av petroleum på norsk sokkel var på 251,4 mill. Sm³ o.e. i 2001. Av dette utgjorde oljeproduksjonen 180,8 mill. Sm³ o.e., kondensat og

Figur 14 AKU-ledighet og antall registrerte helt ledige, 1000 personer. Sesongjusterte tall. Tremåneders glidende gjennomsnitt

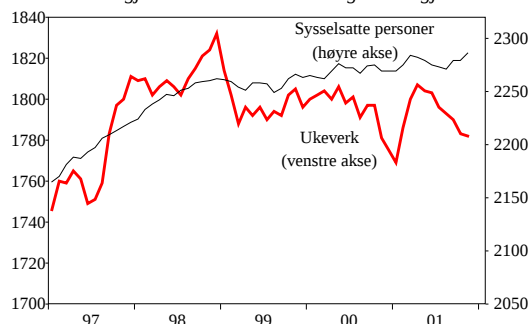
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Aetat.

Figur 15 Antall ledige stillinger annonsert i media. Prosentvis endring fra samme måned året før

Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet.

Figur 16 Antall sysselsatte personer og utførte ukeverk i 1000. Sesongjusterte tall. Tremåneders glidende gjennomsnitt

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

NGL 17,4 mill. Sm³ o.e. og gass 53,2 mill. Sm³ o.e. Samlet produksjon var om lag 3,4 pst. høyere i 2001 enn i 2000.

Eksportverdien av olje og gass var om lag 300 mrd. kroner i 2001. Dette er en reduksjon på 2,3 pst. i forhold til 2000. I januar var eksportverdien av olje og gass på 21,6 mrd. kroner, mot 23,5 mrd. kroner i januar 2001.

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall falt **oljeinvesteringene** med 3,1 pst. fra 2000 til 2001. Oljeinvesteringene økte imidlertid gjennom 2001. Tall fra Oljedirektoratet tyder på en svak oppgang i oljeinvesteringene fra 2001 til 2002 år og en sterkere oppgang i 2003.

Arbeidsmarkedet

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte **sysselsettingen** med 8000 personer, svarende til 0,4 pst., fra 2000 til 2001. I forretningsmessig og personlig tjenesteyting og i kommunal forvaltning økte sysselsettingen med om lag 25 000 personer fra 2000 til 2001. Industrisysselsettingen falt derimot med 5000 personer i fjor. Totalt har industrisysselsettingen blitt redusert med vel 20 000 personer siden 1998. Også sysselsettingen innen varehandel og hotell og restaurant falt i fjor.

Ifølge sesongjusterte AKU-tall økte sysselsettingen med 15 000 personer fra 3. til 4. kvartal i fjor, etter å blitt redusert med 8000 personer fra 2. til 3. kvartal i fjor. Som følge av stor usikkerhet rundt de sesongjusterte tallene må en være noe varsom med å legge for stor vekt på sysselsettingsveksten mot slutten av fjoråret. Fra 4. kvartal 2000 til 4. kvartal 2001 økte sysselsettingen med 13 000 personer.

Antall utførte timeverk falt med 0,8 pst. fra 2000 til 2001, som er det samme som året før. Nedgangen må ses i sammenheng med fallende arbeidstid pr. sysselsatt. Fra 2000 til 2001 ble gjennomsnittlig arbeidstid pr. sysselsatt redusert med 1,2 pst. Dette skyldes flere feriedager, en virkedag mindre og økt sykefravær. I tillegg kom størstedelen av veksten i personsysselsettingen i fjor blant deltidssysselsatte.

Arbeidsstyrken økte i gjennomsnitt med 12 000 personer fra 2000 til 2001, og i 4. kvartal i fjor var arbeidsstyrken 20 000 personer høyere enn i samme kvartal året før. Siden 1998 har arbeidsstyrken økt i om lag samme takt som den yrkesaktive befolkningen, og det har således vært små endringer i yrkesfrekvensen de siste årene. I gjennomsnitt økte yrkesfrekvensen for aldersgruppen 16-74 år med 0,1 prosentpoeng fra 2000 til 2001, til 73,5 pst. Blant de yngste i arbeidsstyrken falt yrkesfrekvensen i fjor, mens den økte blant kvinner i aldersgruppen 55-66 år. For de andre aldersgruppene var det mindre endringer i yrkesdeltakelsen fra 2000 til 2001.

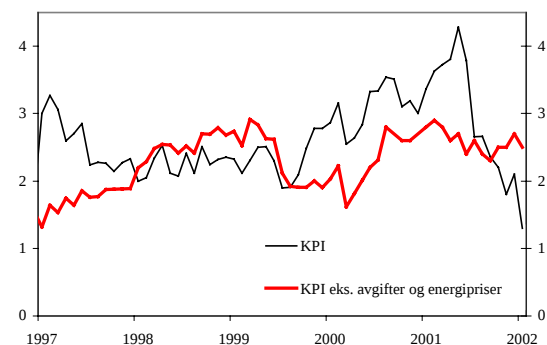
AKU-ledigheten har økt noe siden sommeren i fjor. I 4. kvartal i fjor utgjorde AKU-ledigheten 3,8 pst. av arbeidsstyrken, 0,2 prosentpoeng høyere enn i 3. kvartal. Utviklingen gjennom 4. kvartal kan imidlertid tyde på at AKU-ledigheten var stabil mot slutten av fjoråret. I gjennomsnitt utgjorde AKU-ledigheten 3,6 pst. av arbeidsstyrken i 2001, mot 3,4 pst. i 2000.

Tall fra Aetat tyder på at den **registrerte ledigheten** har vært stabil de to siste månedene, etter å økt gjennom høsten i fjor. Ved utgangen av januar var det registrert 76 600 helt ledige, tilsvarende 3,3 pst. av arbeidsstyrken. Det er en økning på 6900 personer siden januar 2000. Sammenliknet med januar i fjor har ledigheten økt innen flere tjenesteytende yrker, mens det har vært en nedgang i ledigheten innen industriarbeid. Det er spesielt i Oslo og Akershus at ledigheten har steget det siste året. Det var registrert 8900 personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak i januar, 2500 færre enn i januar 2001.

Sesongjustert utgjorde den registrerte ledigheten snaut 68 000 personer. Dette er uendret siden 4. kvartal i fjor, men om lag 7000 personer høyere enn i 3. kvartal.

Nedgangen i antall ledige stillinger annonsert i media har fortsatt de siste månedene. Tilgangen av ledige stillinger var 35 pst. lavere i januar i år enn i januar i fjor, men dette må ses i sammenheng med at tallet for januar i fjor var spesielt høyt.

Figur 17 Konsumpriser (KPI). Tolvmånedersvekst i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsumpriser

Tolvmånedersveksten i **konsumprisene** var 1,3 pst. i januar, ned fra 2,1 pst. i desember. Det kraftige fallet skyldes først og fremst virkninger av avgifts- endringer gjennom fjoråret, men prisutviklingen på elektrisitet og klær bidro også til nedgangen. Korrigert for avgifter og prisutviklingen på energivarer var tolvånedersveksten 2,5 pst. i januar, mot 2,7 pst. måneden før.

Ved nyttår ble forbruksavgiften på elektrisitet redusert med 2 øre/kWh. Siden desember har kraftprisene kun steget marginalt. Det er imidlertid registrert en kraftig økning i nettleien i denne perioden, slik at elektrisitetsprisene inkludert nettleie økte med 4 pst. fra desember til januar. I januar i fjor økte elektrisitets- prisene med over 10 pst. Prisutviklingen på elektrisitet har derfor bidratt til å trekke ned tolvånedersveksten i konsumprisindeksen. Prisutviklingen i terminmarkedet kan tyde på at elektrisitetsprisene vil bidra til å trekke tolvånedersveksten ned også i månedene framover.

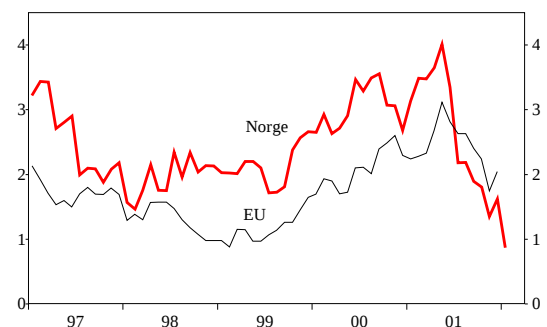
Som følge av januarsalget falt klesprisene med over 10 pst. fra desember til januar i år. Dette er dobbelt så kraftig nedgang som i fjor, og klesprisene bidro dermed til å trekke ned tolvånedersveksten i konsumprisene.

Som følge av avgiftsreduksjoner på øl, vin og brennevin fra 1. januar, bidro også prisutviklingen på alkoholholdige drikkevarer til å trekke ned tolv- månedersveksten i konsumprisene i januar.

Bensinprisene økte med 3,4 pst. fra desember til januar, etter et kraftig fall i siste halvdel av fjoråret.

I januar i fjor falt bensinprisene med over 5 pst., og prisutviklingen på bensin bidro dermed til å øke tolvånedersveksten i konsumprisindeksen.

Figur 17 Harmoniserte konsumpriser. Tolvmånedersvekst i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Uvær i Sør-Europa har ført til at prisene på friske grønnsaker har økt med nær 7 pst. fra desember til januar i år. I tilsvarende periode i fjor var disse prisene uendret. Utviklingen i prisene på friske grønnsaker bidro dermed til å trekke opp prisveksten i januar, men denne virkningen vil trolig bli reversert etter hvert som produksjonen i Sør-Europa normaliseres.

Den norske **harmoniserte** konsumprisindeksen steg med 0,9 pst. fra januar i fjor til januar i år. Det er en nedgang fra 1,6 pst. i desember. Tall for euroområdet viser en tolvånedersvekst på 2,1 pst. i desember, det samme som måneden før.

Ifølge lønnsstatistikk fra Statistisk sentralbyrå økte beregnet **årslønn** i industrien med 4,5 pst. fra 1. oktober 2000 til 1. oktober 2001. Med unntak av kjemiske råvarer var lønnsveksten lavest i de tradisjonelt utekonkurrerende næringene. Månedsførtjenesten i industrien økte med 4,4 pst. i perioden. For statsansatte var økningen i gjennomsnittlig månedsførtjeneste 3,8 pst.